Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2025/761

11.2.2025

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité

Mogelijke uitdagingen voor de Europese interne markt als gevolg van de toekomstige uitbreiding van de Unie

(initiatiefadvies)

(C/2025/761)

Rapporteur: **Stoyan TCHOUKANOV**

Adviseur	Véronique CHAPPELART
Besluit van de voltallige vergadering	18.1.2024
Rechtsgrond	Artikel 52, lid 2, van het reglement van orde
Bevoegde afdeling	Interne Markt, Productie en Consumptie
Goedkeuring door de afdeling	7.11.2024
Goedkeuring door de voltallige vergadering	4.12.2024
Zitting nr.	592
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	193/1/2

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. Het EESC beschouwt de uitbreiding van de EU als een succesverhaal en is zeer ingenomen met de dynamiek die zich heeft ontwikkeld na de Verklaring van Granada van de Raad. De uitbreiding krijgt niet overal in de EU dezelfde prioriteit, en de lidstaten verschillen van mening over de verbreding versus de verdieping van de eengemaakte markt. Door de onvoltooide eengemaakte markt was de groei van het bbp per hoofd van de bevolking in de periode van 1993-2022 in Europa 50 % lager dan in de VS, hetgeen een gevoel van urgentie met zich meebrengt, en het besef dat snelle hervormingen noodzakelijk zijn, vooral op het gebied van financiële diensten, energie, telecommunicatie en het milieu. Niet alleen kandidaat-lidstaten moeten zich voorbereiden op het lidmaatschap, ook de EU moet vóór hun toetreding de nodige veranderingen in de regelgeving doorvoeren.

1.2. De huidige versnippering van de Europese financiële markt leidt helaas tot kapitaaluitstroom en vormt een gevaar voor Europa's mondiale concurrentievermogen en een van de grootste belemmeringen voor de toekomstige financiering van de uitbreiding. Met een bevolking van ongeveer 60 miljoen mensen (gegevens van 2023) vertegenwoordigen de kandidaat-lidstaten een aanzienlijk potentieel voor investeringen, economische kansen en banen. De voorgestelde "spaar- en investeringsunie" zou particulier kapitaal mobiliseren en het concurrentievermogen van Europa versterken, en ze zou groei en een groter opnemingsvermogen stimuleren. Uitbreiding betekent ook een betere toegang tot kritieke grondstoffen, en dus een veerkrachtiger en soevereiner Europa.

1.3. Wat betreft aanpassing aan de regels van de interne markt en de nieuwe handelsstromen tussen lokale economieën die de uitbreiding met zich mee zal brengen, zijn niet alle kandidaat-lidstaten even goed voorbereid op hun toetreding. Het EESC wijst er in dit verband op dat de vorige uitbreiding een dynamiek van winnaars en verliezers op gang heeft gebracht, omdat in verschillende sectoren niet alle bedrijfstypes dezelfde economische kansen krijgen. Het EESC dringt er derhalve bij de Europese Commissie en de kandidaat-lidstaten op aan om de gevolgen van de uitbreiding in aanmerking te nemen en in goede banen te leiden om te voorkomen dat er weer zo'n dynamiek ontstaat, en om specifieke aandacht te besteden aan kmo's, zowel in de EU als in de kandidaat-lidstaten, zodat de voordelen naar behoren worden gespreid. Als de EU-markten tijdens het integratieproces worden opengesteld, is het zaak dat de kandidaat-lidstaten zich strikt houden aan de EU-normen, zodat de marktdeelnemers van de EU-lidstaten er geen nadeel van zullen ondervinden.

1.4. Uit de voorlopige marktanalyse met betrekking tot de heroriëntering van de handelsstromen tussen de EU en de kandidaat-lidstaten blijkt duidelijk dat de exporteurs van industriële goederen en diensten in de EU per saldo baat hebben bij de uitbreiding, maar dat sommige sectoren last zullen ondervinden van de lagere productiekosten van sommige nieuwkomers. De sociale werkelijkheden in de kandidaat-lidstaten lopen sterk uiteen en deze verschillen kunnen op korte termijn van invloed zijn op de arbeidsomstandigheden en ontevredenheid bij burgers opwekken. Het EESC dringt aan op een inclusief raadplegingsproces om de mogelijke sociale kosten naar behoren te compenseren, want het uitbreidingsproces gaat niet louter over het afstemmen van beleidsmaatregelen.

1.5. Een andere essentiële dimensie zijn de bestaande vrijhandelsovereenkomsten tussen de kandidaat-lidstaten en derde landen, die soms concurrenten kunnen zijn van de EU op mondiaal niveau, met name voor grondstoffen die nodig zijn voor specifieke sectoren die op dit moment niet volledig geïntegreerd zijn in de eengemaakte markt. Het EESC wijst erop dat de EU snel gerichte maatregelen moet nemen om grote belemmeringen weg te nemen en het volledige potentieel van de financiële, telecommunicatie- en energiesectoren, die blootstaan aan toenemende druk van grote multinationale conglomeraten en grote financiële markten, te ontsluiten. Om een alomvattende bescherming van de kritieke industrieën, infrastructuur en technologieën van de eengemaakte markt te garanderen zou gezorgd moeten worden voor afstemming op het EU-kader voor de screening van buitenlandse directe investeringen (vastgesteld bij Verordening (EU) 2019/452) in uitbreidingslanden.

1.6. Het EESC is van mening dat de uitbreiding centraal moet staan bij de besprekingen over het volgende meerjarig financieel kader (MFK); er zijn in dit verband al enkele positieve initiatieven genomen, vooral wat de ondersteuning van hervormingen betreft, maar er moeten meer inspanningen worden geleverd om ervoor te zorgen dat de financiële instrumenten van de EU het pretoetredingsproces volledig ondersteunen.

1.7. Uitbreiding is een uitdaging. Derhalve is het EESC van mening dat er gezien de uitzonderlijke huidige geopolitieke omstandigheden en de groeiende uitdagingen, zoals de klimaatverandering en de energie- en milieutransitie, een nieuwe dynamiek voor het proces moet worden gevonden. De ervaringen uit opeenvolgende uitbreidingsrondes hebben geleerd dat nauwere integratie in de eengemaakte markt van de EU en gerichte financiële steun ontoereikend zijn voor een snellere sociaal-economische convergentie. Sinds de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne is het zaak dat veiligheid en defensie de volle aandacht krijgen en in het energie-, financieel en cyberbeveiligingsbeleid in aanmerking worden genomen. Gezien het effect op de energiezekerheid, de economische ontwikkeling en de politieke stabiliteit van de economieën van de Westelijke Balkan moet het EU-toetredingsproces van de Westelijke Balkan dringend zo worden gewijzigd dat een gefaseerde toetreding tot de eengemaakte markt van de EU mogelijk is. Het EESC is van mening dat deze meer dynamische benadering politieke voordelen biedt en weer tot meer enthousiasme kan leiden voor een proces dat qua tijdschema en voortgang vrij moeizaam is verlopen.

1.8. En niet in de laatste plaats zou het EESC graag zien dat het maatschappelijk middenveld bij het uitbreidingsproces wordt betrokken, zodat de burgers meer inzicht krijgen in de hervormingen die nodig zijn om aan de vereisten van het EU-lidmaatschap te voldoen. Dit zal er mede voor zorgen dat de EU-integratie gebaseerd is op echte burgerparticipatie in het openbaar debat. De uitbreiding moet integraal deel uitmaken van Europese oplossingen voor mondiale uitdagingen. Democratisering en de rechtsstaat zijn onwrikbare beginselen, evenals de op verdienste gebaseerde benadering van het uitbreidingsproces, waarmee niet te marchanderen valt. Maar uiteindelijk moeten mensen aan weerszijden van de grens gerust worden gesteld dat er economisch iets te winnen valt en dat er voor welvaart voor de volgende generatie Europeanen kan worden gezorgd.

1.9. De uitbreiding is niet alleen van geostrategisch belang, maar biedt daarnaast nieuwe zakelijke kansen voor Europese bedrijven, een grotere markt voor bedrijven en consumenten en een betere toegang tot kritieke grondstoffen, en betekent dus ook een veerkrachtiger en soevereiner Europa.

2. **Achtergrond**

2.1. Toen Jacques Delors de grondslagen legde voor de interne markt (die rusten op de vier vrijheden — het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal — en op theorieën en beginselen van de 20e eeuw), was de wereld er in geopolitiek en economisch opzicht anders aan toe. De uitbreiding van de EU biedt een kans om het potentieel van de interne markt verder te ontwikkelen, met name in de onderbenutte dienstensector.

2.2. De eengemaakte markt werd opgericht om de Europese integratie te versterken door handelsbelemmeringen weg te nemen, te zorgen voor eerlijke concurrentie, samenwerking en solidariteit tussen de lidstaten te bevorderen en het leven van de burgers te verbeteren. Om te garanderen dat alle regio's de marktkansen in gelijke mate konden benutten, werden bovendien cohesiefondsen ingevoerd. Een goed functionerende eengemaakte markt is onmisbaar om meer investeringen en innovatie in Europa te stimuleren, de sociale zekerheid te financieren, kwaliteitsonderwijs en te financieren, en extra maatregelen te nemen voor het klimaat.

2.3. Vandaag de dag is de eengemaakte markt nog steeds een hoeksteen van de Europese integratie en waarden, die fungeert als een hefboom voor groei, welvaart en solidariteit, en die de sociale dialoog en de centrale rol van de industrie bij de verwezenlijking van de nettonuldoelstellingen bevordert. De internationale situatie is echter ingrijpend veranderd. Europa verliest zijn plaats in de wereldorde en heeft dramatisch veel terrein verloren. Reden te meer dus om dringend een nieuwe eengemaakte markt te ontwikkelen. Het concurrentievermogen van de EU is verzwakt, en de VS en China hebben de EU al in veel opzichten ingehaald, net op het moment dat decarbonisatie en de digitale transitie de weg vrijmaakten voor een volgend tijdperk van welvaart.

2.4. Met het oog op de toekomstige uitbreiding van de EU, en om de productiviteit te verhogen, dienen de hoekstenen van de eengemaakte markt bovendien te worden geactualiseerd en te worden afgestemd op de nieuwe rol die de eengemaakte markt zal moeten vervullen in een wereld die structurele veranderingen doormaakt.

2.5. Voor een geloofwaardig toetredingsproces moet het maatschappelijk middenveld een rol van betekenis toebedeeld krijgen, iets wat het EESC rechtstreeks ondersteunt met zijn initiatief voor "leden uit kandidaat-lidstaten" ([1]).

2.6. Zoals ook al blijkt uit een eerder advies ([2]) acht het EESC investeringen in sociale, economische en territoriale samenhang noodzakelijk om economische groei te bewerkstelligen en banen te scheppen in de Westelijke Balkan. Het EESC beveelt ook aan om sociale en op ontwikkeling gebaseerde resultaatindicatoren vast te stellen voor alle maatregelen die in de hervormingsagenda's zijn opgenomen.

3. **Algemeen**

3.1. ***Is de EU-uitbreiding een geostrategische noodzaak?***

3.1.1. De invasie van Oekraïne in 2022 heeft de strategische landkaart van het continent fundamenteel gewijzigd. Er loopt nu een harde scheidslijn door het continent, waardoor het toetredingsproces van de zes landen van de Westelijke Balkan, die zich momenteel in de "wachtkamer" voor toetreding tot de EU bevinden, weer op gang is gekomen. Dit betekent dat de Unie zich nu moet voorbereiden op de toetreding van maximaal negen nieuwe leden, waaronder Georgië.

3.1.2. Daarnaast is er de onopgeloste kwestie van Turkije. Hoewel het land nog steeds een kandidaat-lidstaat is, liggen de toetredingsgesprekken met de EU nog altijd stil en maakt de toetreding ervan tot de EU momenteel geen deel uit van het politieke debat.

3.2. ***Politieke en institutionele overwegingen***

3.2.1. Met meer lidstaten zullen de onderlinge betrekkingen — tussen de Unie en haar lidstaten, tussen grotere en kleinere landen, en tussen de EU-instellingen — die centraal staan in de EU-besluitvorming veranderen.

3.2.2. De uitbreiding van de EU zal zeker gevolgen hebben voor het institutionele kader van de EU, en zal verschuivingen in de politieke dynamiek teweegbrengen.

3.2.3. De voordelen van het vetorecht moeten politiek worden afgewogen tegen het vermogen van de EU om bij gekwalificeerde meerderheid te beslissen en te handelen.

3.2.4. Wellicht moeten de lidstaten zich afvragen hoe de Unie kan blijven functioneren met negen nieuwe leden, en zo niet, welke hervormingen nodig zijn.

3.2.5. Het Verdrag van Lissabon is bestand tegen toekomstige uitbreidingen. Er is geen nieuw verdrag nodig om het aantal leden van de Commissie terug te brengen tot twee derde van het aantal lidstaten, indien de Europese Raad daartoe unaniem besluit. Bepaalde veto's in de Raad kunnen worden afgeschaft door middel van overbruggingsclausules die via een vereenvoudigde procedure voor wijziging van het Verdrag een overschakeling van eenparigheid van stemmen naar gekwalificeerde meerderheid in de Raad mogelijk maken. Bovendien voorziet artikel 48, lid 7, VEU, in een algemene overbrugging voor de afschaffing van bepaalde veto's, bijvoorbeeld op het gebied van buitenlands en veiligheidsbeleid als bedoeld in artikel 31, lid 3, VEU.

([1]) De weg effenen voor de toetreding tot de EU van de landen van de Westelijke Balkan.
([2]) Nieuw groeiplan en hervormings- en groeifaciliteit voor de Westelijke Balkan.

3.2.6. Naast de stemmethoden bieden de Verdragen de lidstaten de mogelijkheid om met verschillende snelheden te integreren, van nauwere samenwerking (die mogelijk is op gebieden met gedeelde bevoegdheden, zoals bij het Europees Openbaar Ministerie) tot "opt-ins" en "opt-outs", voor zover de Verdragen daarin voorzien.

3.2.7. In het Europees Parlement zijn 31 van de 73 vrijgekomen zetels van het Verenigd Koninkrijk vrijgehouden voor toekomstige uitbreidingen en/of transnationale lijsten. Dit zou voldoende zijn voor enkele van de kleinere kandidaat-lidstaten, maar niet voor Oekraïne, dat een vergelijkbaar aantal zetels zou krijgen als Polen (52) of Spanje (59). Maar ook hier kunnen in het Verdrag van Lissabon oplossingen worden gevonden.

3.2.8. Er zijn beperkte Verdragswijzigingen denkbaar om de Unie in staat te stellen haar waarden en belangen na de uitbreiding te beschermen. Het EESC wijst erop dat tijdens de eurocrisis via een lichtere procedure kleine wijzigingen van het Verdrag zijn goedgekeurd en geratificeerd. Dit voorbeeld biedt een mogelijke weg om bepaalde beleidsmaatregelen, indien nodig, grondig te heroverwegen.

3.3. *De vereiste volledige naleving van de criteria van Kopenhagen*

3.3.1. In het Verdrag is de naleving van de fundamentele waarden van de EU (vrijheid, democratie en eerbiediging van de mensenrechten, waardigheid, fundamentele vrijheden en de rechtsstaat) sinds 1997 een voorwaarde voor succesvolle toetreding tot de EU.

3.3.2. Op grond van het eerste criterium van Kopenhagen zagen eerdere aanvragers zich gedwongen om hun rechterlijke macht te hervormen, hun grondwet te herschrijven en wetgeving tegen corruptie en georganiseerde misdaad aan te nemen voordat ze konden toetreden.

3.3.3. Het EESC merkt echter op dat deze criteria geen garantie bieden tegen toekomstige beproevingen voor de democratie en de rechtsstaat. Hoewel het recentere (maar beperkte) verband tussen EU-financiering en naleving van de rechtsstaat de Unie een sterker pressiemiddel biedt, wordt de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de media helaas nog steeds geschonden. Daron Acemoglu, Simon Johnson en James Robinson, de Nobelprijswinnaars van 2024 voor economische wetenschappen, verklaarden in dit verband: "samenlevingen met een slecht functionerende rechtsstaat en instellingen die de bevolking uitbuiten, brengen geen groei of positieve veranderingen teweeg".

3.4. *Een herziene methodologie op basis van de uit eerdere uitbreidingen geleerde lessen*

3.4.1. De EU heeft lering getrokken uit eerdere uitbreidingen en heeft haar uitbreidingsbeleid verfijnd door middel van de herziene uitbreidingsmethode van 2020, die kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten (zelfs vóór hun toetreding) meer mogelijkheden biedt voor geleidelijke integratie in bepaalde EU-beleidsgebieden, namelijk door hun alvast bepaalde voordelen en verplichtingen van het EU-lidmaatschap te geven.

3.4.2. De ervaringen uit opeenvolgende uitbreidingsrondes hebben geleerd dat nauwere integratie in de eengemaakte markt van de EU en gerichte financiële steun ontoereikend zijn voor een snellere sociaal-economische convergentie. Voor een geslaagde uitbreiding zijn meer en uitgebreide hervormingen nodig, zodat de economieën van de kandidaat-lidstaten de concurrentiedruk van de eengemaakte markt aankunnen en concurrerende en duurzame bedrijven kunnen opbouwen om particuliere investeringen aan te trekken.

3.4.3. Het EESC is van mening dat alle ontwikkelingen van de eengemaakte markt een daadwerkelijke sociale dimensie moeten bevatten die sociale rechtvaardigheid en cohesie garandeert. De eengemaakte markt is immers een krachtige motor voor groei en welvaart, maar kan ook een bron van ongelijkheid en armoede zijn als de voordelen ervan niet breed worden gedeeld of, erger nog, als ze leidt tot een "race to the bottom" wat sociale normen betreft. Een sterke sociale dimensie in de eengemaakte markt van de EU bevordert inclusieve welvaart, zorgt voor eerlijke kansen, werknemersrechten en sociale bescherming en draagt tegelijkertijd bij tot groei.

3.4.4. Het EESC is van mening dat de herziene methode gebaseerd moet zijn op verdienste en omkeerbaar moet zijn, overeenkomstig de conclusies van de Europese Raad van 23-24 juni 2022. De mogelijkheden die een geleidelijke integratie biedt, moeten worden benut, waarbij het EU-lidmaatschap het einddoel blijft.

3.4.5. Derhalve zijn veel van de kandidaat-lidstaten reeds aangesloten bij relevante EU-programma's voor de interne markt, waardoor zij vergelijkbare kansen hebben als de EU-lidstaten.

3.4.6. Het EESC is van menig dat het voor het welslagen van de uitbreiding ook noodzakelijk is dat de EU en de kandidaat-lidstaten het toetredingsproces doeltreffend onder de aandacht van hun bevolking brengen en constructieve debatten met hun burgers aangaan over het strategische belang en de voordelen van de toetreding.

3.4.7. Kandidaat-lidstaten nemen reeds deel (vaak als waarnemers) aan de voorbereidende werkzaamheden inzake EU-wetgeving en -beleid. Het EESC is er trots op een actieve rol te spelen bij deze nieuwe methode. Hun deelname aan het werk van bepaalde gedecentraliseerde EU-agentschappen is erop gericht de EU-normen in een vroeg stadium in hun systemen te integreren.

3.4.8. Het EESC is eveneens van mening dat Servië en Kosovo ([3]) hun betrekkingen moeten normaliseren als voorwaarde voor toetreding.

4. **Specifieke opmerkingen**

4.1. ***Een genuanceerde/stapsgewijze benadering***

4.1.1. De instrumenten en het kader die nu al de betrekkingen tussen de EU en de kandidaat-lidstaten regelen (zoals de stabilisatie- en associatieovereenkomsten met de Westelijke Balkan en de associatieovereenkomst en bijbehorende diepe en brede vrijhandelsruimten (DCFTA's) met Oekraïne, Moldavië en Georgië), bieden al goede kansen voor een geleidelijke overgang naar EU-lidmaatschap, met inbegrip van geleidelijke integratie in specifieke onderdelen van de eengemaakte markt.

4.1.2. Vroegtijdige en geleidelijke toegang tot de eengemaakte markt zal de economische actoren in de kandidaat-lidstaten de kans geven zich verder in de Europese waardeketens te integreren. Daartoe zouden strategische partnerschappen kunnen worden opgezet in industriële ecosystemen van wederzijds belang (bijvoorbeeld grondstoffen, accu's, toerisme, circulaire economie, machines).

4.1.3. Overname van het acquis van de eengemaakte markt vormt de kern van elke toetreding tot de EU. Dit roept de vraag op hoe de geleidelijke toegang tot de eengemaakte markt verder kan worden ontwikkeld vóór de toetreding, zowel wat het vaststellen van de beoogde sectoren als de hiervoor geldende voorwaarden betreft.

4.1.4. Om deze benadering effectief in praktijk te brengen moeten de landen van de Westelijke Balkan, zodra een bepaald land aan de EU-regels voldoet en hiervan melding maakt, instemmen met de automatische uitbreiding van de EU-regels in een specifiek gebied binnen de gemeenschappelijke regionale markt. Deze strategische stap zou een extra tussentijdse procedure voor dezelfde regels binnen de regio overbodig maken; dit zou derhalve niet alleen een proactieve benadering vormen die redundantie vermindert, maar ook zorgen voor een succesvollere toepassing van de processen van zowel de gemeenschappelijke regionale markt als de eengemaakte markt van de EU.

4.1.5. De EU-instellingen moeten bezien of geleidelijk toegang verlenen tot de eengemaakte markt rechtstreeks afdwingbare rechten en verplichtingen in de rechtsorde van de Unie en de kandidaat-lidstaten zou doen ontstaan.

4.1.6. Het EESC weet niet zeker welke waarborgen nodig zijn (wat de uniforme interpretatie, toepassing en handhaving van het EU-acquis betreft) en welke mogelijkheden de Unie ter beschikking heeft om te reageren als een kandidaat-lidstaat zijn verplichtingen niet nakomt. Dit is een grijs gebied dat zeer zorgvuldig moet worden onderzocht. Het gaat hierbij om rechtszekerheid en vertrouwen voor bedrijven.

4.1.7. De associatieovereenkomsten worden aangevuld door bijkomende initiatieven.

— Het prioritaire actieplan in het kader van de diepe en brede vrijhandelsruimte (DCFTA) met Oekraïne, dat het land vóór de toetreding toegang wil bieden tot onderdelen van de eengemaakte markt door Oekraïne op te nemen in de EU-regeling voor roaming tegen thuistarief, door de toegang tot de gemeenschappelijke eurobetalingsruimte voor te bereiden overeenkomstig de desbetreffende procedures en vereisten, en door het vrije verkeer van bepaalde industriële goederen toe te staan. Een soortgelijk plan bestaat ook voor Moldavië, en een ander plan wordt momenteel opgesteld voor Georgië.

([3]) Het Internationaal Gerechtshof (IGH) heeft geoordeeld dat de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo, eenzijdig uitgeroepen op 17 februari 2008, "geen inbreuk was op het internationaal recht".

— Het groeiplan voor de Westelijke Balkan stimuleert de regio om zich voor te bereiden op het EU-lidmaatschap en vaart te zetten achter de noodzakelijke sociaal-economische en fundamentele hervormingen, met name door een aantal voordelen van toegang tot de eengemaakte markt sneller beschikbaar te stellen. Dit initiatief verloopt parallel met de gemeenschappelijke regionale markt in de Westelijke Balkan, die, op basis van EU-regels en -normen, tot de economische integratie van de regio moet leiden.

— Deze geleidelijke integratieprocessen worden ook financieel ondersteund door de voorgestelde hervormings- en groeifaciliteit voor de Westelijke Balkan, de faciliteit voor Oekraïne en het EU-steunpakket voor Moldavië.

— Een van de doelstellingen van het nieuwe groeiplan en de nieuwe groeifaciliteit is om vaart te zetten achter de regionale economische integratie, zodat de economieën van de Westelijke Balkan zich beter in de Europese waardeketens kunnen integreren en hun concurrentievermogen kunnen verbeteren. Dit zal dan de landen van de Westelijke Balkan helpen om op een soepele manier deel te worden van de EU.

— Meer intraregionale economische samenwerking en handel, op basis van EU-normen, zullen het onbenutte economische potentieel van de regio ontsluiten, bedrijven concurrerender maken door grensoverschrijdende productieketens te stimuleren, voor de benutting van regionale comparatieve voordelen zorgen, nieuwe banen creëren, voordelen voor consumenten opleveren en investeerders aantrekken, die van een grotere markt kunnen profiteren.

4.1.8. Het EESC is verheugd over het feit dat een vroegtijdige en geleidelijke toegang tot de eengemaakte markt de economische actoren, de sociale partners en het maatschappelijk middenveld in de kandidaat-lidstaten ook in staat zal stellen om verder te integreren in de Europese waardeketens. Om efficiënter te worden moeten echter strategische partnerschappen worden opgezet in industriële ecosystemen van wederzijds belang.

4.2. ***De noodzaak om de huidige instrumenten voor externe en technische bijstand opnieuw vorm te geven***

4.2.1. Het EESC is van mening dat de ex-antevoorwaarden een nieuwe benadering van de uitbreiding inhouden, waarvoor een nieuw ontwerpinstrument nodig is dat verschilt van de momenteel beschikbare instrumenten voor externe en technische bijstand. Deze methode is niet haalbaar met het bestaande instrument voor pretoetredingssteun (IPA III).

4.2.2. Het nieuwe instrument voor externe en technische bijstand moet de huidige financiële steun in het kader van IPA III versterken met Interreg-samenwerkingsprogramma's in het kader van het cohesiebeleid van de EU, en moet de Westelijke Balkan omvatten. Het EESC acht het belangrijk dat de steun voor kandidaat-lidstaten gradueel wordt afgestemd op de financiële instrumenten van de lidstaten, ten behoeve van een naadloze overgang naar EU-lidmaatschap.

4.2.3. De nieuwe hervormings- en groeifaciliteit voor de Westelijke Balkan is erop gericht de uitvoering van het nieuwe groeiplan en de vier pijlers ervan te ondersteunen met aanzienlijk meer financiële bijstand. Het EESC is verheugd over het feit dat de betalingen zullen worden onderworpen aan strikte voorwaarden met betrekking tot de belangrijkste hervormingen, zoals uiteengezet in de hervormingsagenda.

4.2.4. De voorgestelde faciliteit zal de periode 2024-2027 bestrijken. De faciliteit voorziet in financiële steun in de vorm van leningen (tot 4 miljard EUR) en niet-terugbetaalbare steun (tot 2 miljard EUR), en via rechtstreekse betalingen aan de nationale begrotingen of als financiering van kapitaalinvesteringen via het investeringskader voor de Westelijke Balkan.

4.2.5. In combinatie met de middelen die nog uit hoofde van IPA III beschikbaar zijn voor de resterende looptijd van het MFK 2021-2027, moet de faciliteit in de Westelijke Balkan per inwoner evenveel steun bieden als het cohesiebeleid in de EU.

4.2.6. Met deze ongekende verhoging van de begroting moet tegemoet worden gekomen aan de verzoeken uit de regio om sterkere sociaal-economische convergentie, en moet de boodschap kracht worden bijgezet dat de voordelen van nauwere integratie met de EU al vóór de toetreding merkbaar zijn.

Brussel, 4 december 2024.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Oliver RÖPKE